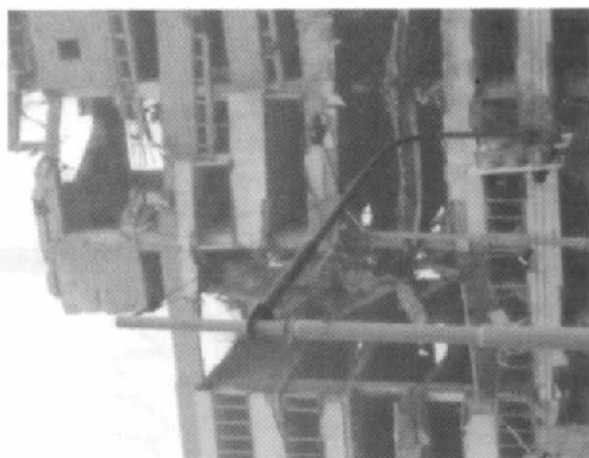

WC

από τη σκοπιά του ταξικού ανταγωνισμού

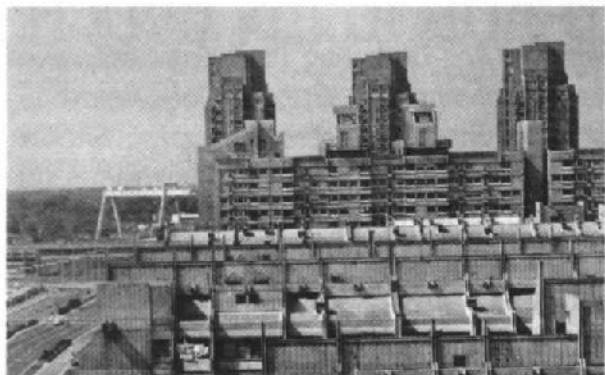
B A L K A N

Σύνολο πληθυσμού 21 εκατομμύρια. 9 εκατομμύρια σέρβοι, 600.000 μαυροβούνιοι, 5 εκατ. κροάτες, 2 εκατ. μουσουλμάνοι, 3 εκατ. σλοβένοι και 2 εκατ. μακεδόνες αποτελούσαν τους έξι "λαούς" της πρώην Νοτιοσλαβίας. Στα παραπάνω συστατικά μέρη συμπεριλαμβάνονταν διάφορες μειονότητες: αλβανοί, ούγγροι, ρόμα, ιταλοί κ.α. Η επίσημη ενιαία γλώσσα ονομαζόταν σερβοκροατικά ή κροατοσερβικά ανάλογα με το ποιά από τις δύο δημοκρατίες ήταν το σημείο αναφοράς. Γι' αυτή τη γλώσσα χρησιμοποιούνται δύο αλφάβητα: το λατινικό (Βοσνία, Κροατία) και το κυριλλικό (στην επαρχία της Σερβίας). Τον 19ο αιώνα σέρβοι και κροάτες φιλόλογοι και συγγραφείς επέλεξαν από κοινού ως λόγια γλώσσα τη λεγόμενη διάλεκτο ΤΟ, μια από τις πολλές που υπήρχαν στη χώρα, και η οποία επίσης έχει παραληλαγές σε κάποιους φθόγγους: μια δυτική παραληλαγή (Κροατία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη και Μαυροβούνιο) και μια ανατολική (Σερβία). Κι όμως από τις ακτές της Αδριατικής μέχρι την ενδοχώρα, οι πάντες μπορούν να συνεννοηθούν, αφού η γραμματική των παραληλαγών δε διαφέρει. Ωστόσο η πολιτική επιδρά και στο θεσμό της γλώσσας, και έτσι μετά το τέλος του πολέμου το 1995, Ζάγκρεμπ και Βελιγράδι έχουν επιστρατεύσει γλωσσολόγους, με σκοπό να διαγράψουν μια κοινή γλωσσική ιστορία και να θεσπίσουν μια νέα εθνική γλώσσα που αρμόζει στη νέα μεταγιουγκοσλαβική εθνική ταυτότητα κάθε πλευράς.

Σαν πολιτικά υποκείμενα που θεωρούν τα Βαλκάνια πεδίο δράσης του ελληνικού επεκτατισμού και ζωτικό χώρο του ταξικού εχθρού μας, διαβάζουμε βιβλία, παρακολουθούμε εφημερίδες και οικονομικές στατιστικές, και μελετάμε τη σύγχρονη ιστορία της περιοχής. Σκοπός να βρούμε απαντήσεις στα γεγονότα. Όλα αυτά είναι απαραίτητα για την πολιτική δράση μας, αλλά δεν αρκούν. Κάθε ταξίδι στα Βαλκάνια είναι επαφή με τη ζωντανή ιστορία, πολύ περισσότερο μια αποκάθιση αθέατων πλευρών του παρελθόντος και του παρόντος. Ένα τέτοιο ταξίδι γεννάει μερικές φορές περισσότερο ερωτήματα από το να δίνει απαντήσεις. Πλευρές της κοινωνικής ζωής που από μακριά μας φαίνονται περίπλοκες, καθώς πλησιάζουμε γίνονται ακόμη πιο μπερδεμένες. Ακριβώς όπως η αβεβαιότητα των προτεκτοράτων του Κοσόβου και της Βοσνίας ή ενός κράτους χωρίς όνομα, δηλ. της Μακεδονίας. Από Αθήνα με το τραίνο μέσω Θεσσαλονίκης, προς Σκόπια, Νις, Βελιγράδι, Ζάγκρεμπ. Ένα τέτοιο ταξίδι φυσικά και δεν αποτελεί προτεραιότητα για τους ανεπτυγμένους έλληνες υπηκόους. Η κεντρική και βόρεια Ευρώπη είναι πιο ελκυστικός προορισμός. Στον σιδηροδρομικό σταθμό της Θεσσαλονίκης, μια ηλικιωμένη γυναίκα ρωτάει για σιγουριά λίγο προτού επιβιβαστεί: "Αυτό είναι το τραίνο που πάει στη Γιουγκοσλαβία;". Κολλημένη στο παρελθόν... Ένα κράτος που δεν υπάρχει πλέον, ούτε κατ' όνομα. Το πιο πρόσφατο μόρφωμα λέγεται Σερβία-Μαυροβούνιο...

editorial

Ο αστικός τομέας είναι έντυπο χωρίς αντίτιμο που εκδίδεται σε μη περιοδική βάση. Όσον αφορά το περιεχόμενο της έκδοσης, τα τεύχη αυτής της χρονιάς (2004-2005) θα έχουν εκτός από μεταφράσεις, μια σταθερή αναφορά στα Βαλκάνια. Τη φιγούρα Μ-ΜΑΝ, που χρησιμοποιήσαμε και στο προηγούμενο τεύχος (no 16), τη δανειστήκαμε από τη μηνιαία εφημερίδα TERZ (Düsseldorfs Stadtzeitung für Politik & Kultur), που εκδίδεται στην πρωτεύουσα της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας.

NOVI BEOGRAD

Με κατεύθυνση από τα κροατοσερβικά σύνορα προς την πρωτεύουσα. Κατά μήκος του αυτοκινητόδρομου που οδηγεί στο κέντρο της πόλης, υψώνεται ένα προάστιο από τσιμεντένια μπλοκ, που στέκονται παράλληλα μεταξύ τους και κάθετα

στον άξονα που σχηματίζει ο αυτοκινητόδρομος. Αλλόκοτες κατασκευές, μια μίξη από Μπαουχάους και εξπρεσιονιστική γλυπτική. Προεξέχουν στον ορίζοντα επιβλητικά αλλά και τρομακτικά, ανάμεσά τους φαρδιοί δρόμοι και πάρκα, οι στέγες τους μοιάζουν με φουσαρμόνικες, ένα οικοδομικό σύνολο που εντυπωσιάζει με το μεγάλο μέγεθος και τη μορφή του, τερατώδη κτίσματα που μάλλον φαίνονται απειλητικά. Ποιοι άνθρωποι πνίγονται εκεί μέσα; Νόβι Μπέογκραντ, τεράστιο σύμβολο για τη σοσιαλιστική ιδεολογία του όγκου. Πρωτοποριακή αρχιτεκτονική που ναι μεν ικανοποιεί την ανάγκη της κατοικίας, αλλά ταυτόχρονα πνίγει το προλεταριάτο μέσα στο μπετόν, σύμφωνα με την πολεοδομία του ελέγχου. Εδώ, σ' αυτό το απρόσμενο αστικό τοπίο, η γραφειοκρατία αποφάσισε, οι αρχιτέκτονες πειραματίστηκαν και δεκάδες χιλιάδες εργάτες έκτισαν τα σπίτια στα οποία θα έμεναν.

STARI GRAD

Το κέντρο του Βελιγραδίου δίνει μια διαφορετική εντύπωση. Βρισκόμενη στη συμβολή δύο ποταμών, του Σάβου και του Δούναβη, αυτή η πόλη μας μπερδεύει. Πρόκειται για μια ανατολικοευρωπαϊκή πρωτεύουσα με τους κτιριακούς συμβολισμούς του παρελθόντος καθεστώτος ή μια θορυβώδη μητρόπολη με μεσογειακό-ανατολίτικο χαρακτήρα; Το κυκλοφοριακό θυμίζει αρκετά Αθήνα. Δρόμοι γεμάτοι καλοντυμένο κόσμο, πολυσύχναστες καφετέριες και πεζόδρομοι, η πλατεία Δημοκρατίας είναι το σημείο των ραντεβού, αγορές και μαγαζιά γεμάτα εμπορεύματα. Παρά την άσχημη οικονομική κατάσταση - το 2001 η αξία του ΑΕΠ της Σερβίας και του Μαυροβουνίου συνολικά παρέμενε στο 50% της αντίστοιχης του 1989 - το εμπόριο ανθεί. Μικροπωλητές δίπλα-δίπλα με πεζές περιπολίες, η παρουσία της αστυνομίας είναι περισσότερο από έντονη. Η εκτεταμένη παραοικονομία φαίνεται σε κάθε πεζοδρόμιο, ακόμα και διπλά στο κοινοβούλιο, ένα μικρός πάγκος ή ένα τραπεζάκι όπου πωλούνται μικροπράγματα καθημερινής χρήσης, μια δραστηριότητα απαραίτητη για την ενίσχυση του εισοδήματος σε μια κοινωνία με ανεργία από 30-40%. Η προς το παρόν κρατική ανοχή απέναντι στους "τελευταίους κρίκους" της παραοικονομίας είναι ίσως ένας είδος κοινωνικού συμβολαίου, που στερεί όμως από το κράτος φορολογικά έσοδα.

Το 1990 ο μέσος μισθός ενός γιουγκοσλάβου ήταν 1000 γερμανικά μάρκα, το 1997, δύο χρόνια μετά το τέλος του πολέμου στη Βοσνία, ο μέσος μισθός έφτανε στη Σερβία τα 200 μάρκα. Σήμερα οι σέρβοι του εξωτερικού συνεχίζουν να τροφοδοτούν το εσωτερικό με μεταναστευτικό συνάλλαγμα, ενώ το κράτος στοχεύει στη βελτίωση της εισπραξης φόρων και στον περιορισμό της εκτεταμένης διαφθοράς στις δημόσιες υπηρεσίες, που θεωρείται εμπόδιο για την οικονομική ανάπτυξη. Βέβαια η πορεία ενός τέτοιου πρόγραμματος εξαρτάται από τις συγκρούσεις και τις ανακατατάξεις που λαμβάνουν χώρα στο εσωτερικό της σερβικής πολιτικής ελίτ.

Η οικονομική κατάσταση των τελευταίων ετών χαρακτηρίζεται ασαφής. Το 1999 εξαιτίας της πολεμικής κρίσης και των βομβαρδισμών το ΑΕΠ μειώθηκε 18%, ενώ η αύξηση κατά 5,5% το 2001 προέρχεται μόνο από την αγροτική παραγωγή. Ο πληθωρισμός το 2000 έφτανε το 113%, ενώ στα τέλη του 2001 περιορίστηκε στο 33%. Τα λιμάνια του Μαυροβουνίου, το οποίο ως επίσημο νόμισμα έχει υιοθετήσει το ευρώ και πριν απ' αυτό το γερμανικό μάρκο, είναι η σημαντικότερη πύλη για το χοντρό λαθρεμπόριο. Από εκεί επίσης τροφοδοτούσε η ελληνική ναυτιλία τους σερβοφασίστες με διάφορα "αγαθά" κατά τη διάρκεια του εμπόργκο την περίοδο του πολέμου στις αρχές της δεκαετίας του '90. Σε Μαυροβούνιο και Σερβία, μαφία και πολιτικοί, πολιτικοί και μαφία, είναι ένα και το αυτό, αυτοί αποτελούν τα ανώτερα κλιμάκια της παραοικονομίας και ταυτόχρονα θέτουν κανόνες για τον περιορισμό της. Λέγεται ότι 70 οικογένειες κατέχουν πάνω από το 90% του πλούτου στη Σερβία. Το 1990 ο τότε πρόεδρος Μιλόσεβιτς έμενε με την οικογένειά του σε ένα διαμέρισμα 60 τ.μ., έπειτα μετακόμισε σε μια πολυτελή βίλα. Μεγάλο μέρος αυτού του πλούτου έχει φυγαδευθεί στο εξωτερικό, ιδίως σε Ρωσία, Ελλάδα και σε 3.500 off-shore εταιρείες στην Κύπρο.

Αν και το κράτος είναι χρεωκοπημένο, η πολεμι-

κή οικονομία της δεκαετίας του '90 ανέδειξε ένα στρώμα νεόπλουτων. Λαθρέμποροι, μαυραγορίτες, έμποροι όπλων και ηγέτες παραστρατιωτικών ομάδων, συνδέονται με τον κρατικό μηχανισμό και με στελέχη κομμάτων. Αυτοί που πριν έσφαζαν μουσουλμάνους, σήμερα κυκλοφορούν ελεύθεροι, είναι ιδιοκτήτες μαγαζιών και επιχειρηματίες στη Βοσνία ή στη Σερβία. Πάνω στα εκατοντάδες χιλιάδες πτώματα των μετώπων της Βοσνίας, της Κροατίας και του Κοσόβου, πραγματοποιήθηκε ένα πλιάτσικο, μια ληστρική επίθεση. Πρόκειται για ένα είδος πρωταρχικής συσσώρευσης.

Σύμφωνα με οικονομικούς αναλυτές η παραοικονομία συνεχίζει να είναι ο κινητήριος μοχλός της οικονομίας και το πρόβλημα βρίσκεται στην αδυναμία εισαγωγής των παραοικονομικών κερδών στην επίσημη οικονομία. Μόνο έτσι θα υπάρξει αύξηση των επενδύσεων. Το μεγάλο στοίχημα των επόμενων ετών είναι η επιτάχυνση των ιδιωτικοποιήσεων, που μέχρι τώρα έχουν καθυστερήσει σε σχέση με τις υπόλοιπες βαλκανικές χώρες. Και εδώ είναι που καιροφυλαχτεί το ελληνικό κεφάλαιο.

Το περίφημο Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων (ΕΣΟΑΒ), που ακόμη βρίσκεται στα χαρτιά και ανέρχεται σε 550 εκατ. ευρώ για έξι χώρες, προβλέπει για τη Σερβία-Μαυροβούνιο 280 εκατ. ευρώ, δηλαδή πάνω από το μισό των συνολικών πόρων. Το σημαντικό αυτό μερίδιο δείχνει ότι η συνεργασία της Ελλάδας με τη σύμμαχο χώρα κρατάει ακόμη και ότι αποτελεί γεωστρατηγική αναγκαιότητα και για τις δύο πλευρές. Στο οικονομικό Φόρουμ που έλαβε χώρα στο Βελιγράδι στις 15/10/2003, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Κ. Στεφανόπουλος είπε χαρακτηριστικά: "Οι έλληνες επιχειρηματίες, επενδύοντας εδώ, δεν εργάζονται μόνο για το ιδιωτικό συμφέρον αλλά και για το εθνικό. Διευκολύνουν την πορεία της χώρας προς την Ε.Ε.". (Ελευθεροτυπία 16/10/2003)

Οι μεν σέρβοι υπόσχονται δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις και διαρθρωτικές αλλαγές για να προσελκύσουν τους έλληνες επενδυτές, ενώ οι έλληνες φαίνεται ότι παζαρεύουν τόσο με τη σερβική πλευρά (π.χ. νομικά ζητήματα) όσο και σε διεθνές επίπεδο, μιας και η χώρα βρίσκεται υπό "διεθνή παρακολούθηση". Τίποτα δεν είναι δεδομένο. Το μέλλον εξαρτάται από τον αυξημένο πολιτικό κίνδυνο της περιοχής.

Η Κίνα και οι ΗΠΑ στην παγκόσμια οικονομία

“Η καταπληκτική επιτυχία της κινεζικής οικονομίας παίζει σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομία, έχει χαρακτήρα μοντέλου” (Joseph Stiglitz, βραβευμένος με το Νόμπελ Οικονομίας)

Όταν για την οικονομία ακούγονται καλές ειδήσεις, προς στιγμήν αναφέρονται μόνο δύο χώρες: οι ΗΠΑ και η Κίνα. Για τη φύση της τωρινής ανάπτυξης των ΗΠΑ δε σηκώνει κουβέντα: αυτή η ανάπτυξη χρηματοδοτείται με χρέη - τόσο από την πλευρά της (όπως πάντα) μαζικής ιδιωτικής ζήτησης, όσο και από την πλευρά της αυξημένης για το 2003 κρατικής ζήτησης για αγαθά και υπηρεσίες.

Στην Κίνα τα πράγματα φαίνεται να είναι διαφορετικά. Εδώ και δέκα χρόνια η κινεζική οικονομία παρουσιάζει ρυθμούς ανάπτυξης άνω του 8%. Μάλιστα μπόρεσε να τους διατηρήσει σε όλη τη διάρκεια της ασιατικής κρίσης το 1997/98. Σήμερα μπορούμε δίκαια να χαρακτηρίσουμε την Κίνα σαν το μεγαλύτερο βιομηχανικό παραγωγό του κόσμου. Τα κινεζικά προϊόντα πωλούνται παγκοσμίως. Όμως η κινεζική οικονομία δεν αναπτύσσεται πάνω από τον μέσο όρο μόνο στο εξαγωγικό εμπόριο. Τον Οκτώβριο του 2003 ο κύκλος εργασιών του λιανικού εμπορίου είχε αυξηθεί 10,2% συγκριτικά με το προηγούμενο έτος, το Νοέμβριο γύρω στο 9,7% σε 420 δισ. Γουάν (50,7 δισ. \$).

Η κινεζική και η αμερικανική οικονομία σχετίζονται στενά. Στην παγκόσμια οικονομία οι τιμές για τα εμπορεύματά τους κινούνται παράλληλα λόγω της σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας των νομισμάτων τους, γεγονός που έχει δημιουργήσει κάποια αγανάκτηση τον τελευταίο χρόνο κυρίως σε συστηρητικούς κύκλους των ΗΠΑ. Βέβαια το αμερικανικό “μέτωπο” κατά της Κίνας δεν έχει κλείσει. Διότι πέραν της πολιτικής ημερήσιας συναλλαγής και οι δύο ανόμοιοι συνεργάτες γνωρίζουν, τι έχουν μεταξύ τους.

Οι ΗΠΑ μέσα στην κρίση και στον εμπορικό πόλεμο

Η αδυναμία της αμερικανικής οικονομίας έγινε φανερή μετά την κατάρρευση του κερδοσκοπικού μπουμ γύρω από τη *Νέα Οικονομία*. Εκτοτε υπάρχουν εκτενείς προσπάθειες για να ξανάρθει η οικονομία σε φόρμα: “έλλειμμα κρατικών δαπανών” και πολεμι-

κός κεϋνσιανισμός, προστατευτισμός μέσω εισαγωγικών δασμών και υποτίμηση του δολλαρίου. Η δολλαριακή υποτίμηση γίνεται ιδίως σε βάρος των ευρωπαϊκών εξαγωγικών κλάδων, τα εμπορεύματα των οποίων γίνονται ακριβότερα στην παγκόσμια αγορά εξαιτίας του ανατιμημένου ευρώ - δηλαδή σε σχέση με εμπορεύματα από περιφέρειες που προσανατολίζονται στο αμερικανικό δολλάριο. Απ’ αυτό δε ζημιώνεται η Κίνα, η οποία έχει συνδέσει το νόμισμά της σταθερά στο δολλάριο. Η αμετάβλητη από το 1995 σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία μεταξύ γουάν και δολλαρίου φτηναίνει μαζί με τα αμερικανικά προϊόντα και τα κινεζικά εμπορεύματα στην παγκόσμια αγορά. Άρα η κινεζική οικονομία κερδίζει από ένα φτηνό δολλάριο. Από την άλλη πλευρά αυτή η σταθερή συναλλαγματική σχέση αφήνει ανέγγιχτη την τιμή των κινεζικών εμπορευμάτων στη σημαντική αμερικανική αγορά. Έτσι η κινεζική εξαγωγική οικονομία μπορεί να χρησιμοποιεί επιπλέον στην αμερικανική αγορά καταναλωτικών αγαθών το μεγάλο ατού της: τη μαζική φτηνή εργατική δύναμη. Ο μισθός ενός κινέζου βιομηχανικού εργάτη ανέρχεται σε κλάσμα των αμερικανικών μισθών. Οι περιφερόμενοι εργάτες, που όπως λέγεται είναι 200 εκατομμύρια, εργάζονται συχνά για λιγότερο από 150\$ το μήνα.

Απ’ αυτό συνεπάγεται ένα τεράστιο έλλειμμα εμπορικού ισοζυγίου μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας, το οποίο απ’ τα τέλη της δεκαετίας του ‘90 υπερδιπλασιάστηκε στα 100 δισ. \$. Αυτό σημαίνει, ότι η αξία των κινεζικών εξαγωγών στις ΗΠΑ υπερβαίνει κατά 100 εκατ. \$ την αξία των αντίστροφων εμπορικών ροών. Το έλλειμμα του εξωτερικού εμπορίου με την Κίνα είναι επομένως η μεγαλύτερη επιμέρους λογιστική εγγραφή στο συνολικό εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ. Και τον Αύγουστο του 2003 αυτή η επιμέρους εγγραφή αυξήθηκε κι άλλο, όταν το συνολι-

ψώνια στην Κίνα: το οικονομικό θαύμα λαμβάνει χώρα μέχρι στιγμής για περίπου 100 εκατομμύρια κινέζους. Λιγότερο από το 10% του πληθυσμού.

23.11.03

Χιχίαογουαν (επαρχία Zhejiang): Μερικοί εκατοντάδες αστυνομικοί έκαναν έφοδο σε ένα χωριό στην ανατολική Κίνα, για να απελευθερώσουν δύο συναδέλφους τους, που κρατούνταν από οργισμένους αγρότες. Οι αγρότες διαμαρτύρονταν για εβδομάδες εναντίον της κατάσχεσης των καλλιεργήσιμων εκτάσεών τους για την κατασκευή ενός βιομηχανικού πάρκου. Όταν συνελήφθη ένας από τους αγρότες που διαδήλωναν, άλλοι αγρότες απήγαγαν δύο αστυνομικούς, με σκοπό να τους ανταλλάξουν ως όμηρους.

Αποταμιευτές: το ποσοστό της αποταμίευσης στην Κίνα βρίσκεται στο 43%. 1,2 τρισεκατομμύρια ευρώ βρίσκονται σε λογαριασμούς ταμειωτηρίου και αποτελούν μια από τις πηγές της πιστωτικής φούσκας.

28.10.03 Ταραχές

Zhoucheng (επαρχία Shandong): Επειδή ένας μικροπωλητής σκοτώθηκε από ένα αυτοκίνητο της δημοτικής διοίκησης, το γραφείο του κυβερνώντος Κομμουνιστικού Κόμματος δέχθηκε επίθεση. Οι υπάλληλοι του δήμου κατέσχσαν το καρότσι, με το οποίο ο μικροπωλητής πούλαγε γλυκά, και το φόρτωσαν στο αμάξι τους. Όταν ο μικροπωλητής θέλησε να εμποδίσει το όχημα των δημοτικών υπαλλήλων να φύγει, χτυπήθηκε απ' αυτό. Την επομένη χιλιάδες κόσμου επιτέθηκαν στο τοπικό γραφείο του ΚΚ, αιφνιδιαζοντας 800 αστυνομικούς. Το κτίριο καταστράφηκε, και υπήρξαν 200 συλλήψεις. Επίσημοι εκπρόσωποι επιβεβαίωσαν τις ταραχές, ισχυρίζονται όμως ότι συμμετείχαν μόνο μερικές δεκάδες άτομα.

κό έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου των ΗΠΑ μειώθηκε.

Τον ίδιο μήνα ο αμερικανικός σύνδεσμος βιομηχάνων *National Association of Manufacturers*, αποκάλυψε την Κίνα ως την κύρια αιτία για την απώλεια 2,7 εκατ. θέσεων εργασίας στις ΗΠΑ από τα μέσα του 2000. Είναι λοιπόν κατανοητή η εσωπολιτική πίεση πάνω στην αμερικανική κυβέρνηση, να παροτρύνει την Κίνα σε μια ανατίμηση του γουάν. Ωστόσο τον Σεπτέμβριο του 2003 ο αμερικανός υπουργός Οικονομικών Σνόου απέτυχε με την παραπάνω αποστολή του στο Πεκίνο - και η σκληρότητα της κινεζικής κυβέρνησης σ' αυτό το ζήτημα είναι το ίδιο κατανοητή. Διότι η Κίνα είναι αναγκασμένη να πασχίζει για νομισματική σταθερότητα, με σκοπό να ελέγχει τις ανοδικά εκρηγνυόμενες ταξικές σχέσεις. Αυτό δεν το γνωρίζει μονάχα η κινεζική κυβέρνηση, το γνωρίζουν και οι αμερικάνοι παρατηρητές.

Οι ΗΠΑ εφαρμόζουν απέναντι στην Κίνα πολύ περιορισμένα προστατευτικά μέτρα, τελείως διαφορετικά απ' ότι σε σχέση με την Ευρώπη. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι όλος ο κόσμος ξέρει, πόσο σημαντικά και ταυτόχρονα λεπτά είναι αυτά τα ζητήματα στη σχέση ΗΠΑ-Κίνας. Ήδη η γνωστοποίηση τέτοιων βημάτων (δασμοί ως ποινή, επιβολή εισαγωγικών περιορισμών κτλ.) οδηγεί περιστασιακά σε σοκαριστικές αντιδράσεις στις διεθνείς κεφαλαιαγορές. Η ανακοίνωση για παράδειγμα, ότι οι ΗΠΑ ήθελαν ίσως να περιορίσουν την ανάπτυξη των εισαγωγών δύο κινεζικών υφαντουργικών προϊόντων (σουτιέν και νεγκλιζέ), οδήγησε εντός ωρών σε μια φυγή από το δολλάριο, επειδή οι επενδυτές φοβήθηκαν, πως η Κίνα θα μπορούσε σε αντίποινα να μετατοπίσει ένα μέρος των δολλαριακών αποθέματων της σε ευρώ.

Για να χρηματοδοτούν το εδώ και χρόνια υπάρχον έλλειμμα εξωτερικού εμπορίου, οι ΗΠΑ είναι αναγκασμένες να χρεώνονται διαρκώς. Γι' αυτό το λόγο κάθε εργάσιμη ημέρα το αμερικανικό φορτίο χρεών ανεβαίνει κατά 2 δισ. \$. Εν τω μεταξύ οι ΗΠΑ χρεώνονται ήδη για να πληρώνουν τους τόκους των μέχρι τώρα χρεών τους, αφού το επίτοκιο υπερβαίνει την αμερικανική ανάπτυξη. Συγχρόνως ένα πρόβλημα για τις ΗΠΑ είναι ότι όλα τα μέτρα που λαμβάνουν για την επιλυσή των οικονομικών τους προβλημάτων, πλήττουν ισχυρά τους εμπορικούς εταίρους τους εξαιτίας της αμιγούς κλίμακας της αμερικανικής οικονομίας. Για ευνόητους λόγους οι εμπορικοί εταίροι αμύνονται κατά της υποτίμησης του δολλαρίου,

γιατί οι ίδιοι εξαρτώνται από τις εξαγωγές. Εδώ η Κίνα είναι απλά το πιο φανερό προς το παρόν παράδειγμα. Κάτι παρόμοιο ισχύει για τον ευρωπαϊκό χώρο, ας θυμηθούμε μόνο τη ντρίπλα της αμερικανικής κυβέρνησης στη διαμάχη του χάλυβα: Οι ΗΠΑ είχαν επιβάλει δασμούς σε εισαγωγές χάλυβα. Σε αντίποινα η ΕΕ έθεσε ποινικούς δασμούς κατά αμερικανικών εμπορευμάτων, τα οποία κατά προτεραιότητα παράγονται σε πολιτείες, στις οποίες αμφισβητείται η επανεκλογή του Τζορτζ Μπους, όπως η Φλόριδα και το Μίτσιγκαν. Ύστερα από μια διαιτησία του ΠΟΕ η αμερικανική κυβέρνηση ανακάλεσε τους δασμούς στον χάλυβα.

Η Κίνα παίζει επίσης σημαντικό ρόλο στη συνεχιζόμενη διαδικασία της καταχρέωσης των ΗΠΑ. Κι αυτό διότι εμφανίζεται ως σημαντικός αγοραστής αμερικανικών κρατικών ομολόγων. Μόνο το πρώτο εξάμηνο του 2003 έφυγαν προς την Κίνα ομόλογα αξίας 41 δισ. \$. Υπολογίζοντας επομένως όλο το έτος η Κίνα καλύπτει περίπου το ένα έκτο του εξωτερικού χρέους των ΗΠΑ, και μαζί με την Ιαπωνία σχεδόν το ένα τρίτο.

Συνολικά αυτό σημαίνει, ότι τα παραγόμενα στην Κίνα εμπορεύματα καταναλώνονται στις ΗΠΑ· αυτά πληρώνονται με δολλάρια, τα οποία ακολούθως συσσωρεύονται στην Κίνα. Τα δολλάρια αυτά η Κίνα τα δανείζει πάλι στην αμερικανική κυβέρνηση, για να μπορεί να συνεχίζεται η κυκλοφορία. Είναι φως φανάρι, ότι μια τέτοια κατασκευή μπορεί να έχει μόνο μια περιορισμένη διάρκεια ζωής. Τα χρεωστικά ομόλογα που βρίσκονται στα "κινεζικά" χέρια είναι απαιτήσεις σε κέρδη, που πολύ πιθανόν δεν θα δημιουργηθούν ποτέ μέσα στις ΗΠΑ. Από την άλλη πλευρά και η Κίνα πρέπει μελλοντικά να γυρίσει τον τροχό, για να μην καταρρεύσουν οι εξαγωγές της. Μόνο η ασυγκράτητη έκρηξη της οικονομίας είναι που κρατά την κεντρική κυβέρνηση στη θέση της. Σε περίπτωση στασιμότητας το δημοσιονομικό σύστημα θα κατέρρεε κάτω από τα εσφαλμένα δάνεια, οι ταξικοί αγώνες μάλλον δε θα μπορούσαν πλέον να περιοριστούν, το γιγαντιαίο βασίλειο θα διαλυόταν...

Κίνα - Κολοσσός σε πηλίνα πόδια

Το κινεζικό μπουμ κρύβει πολλών ειδών ρίσκα. Το Δεκέμβριο του 2003 ο Άλαν Γκρίνσπαν, ο οποίος κάτι τέτοια τα γνωρίζει πολύ καλά, προειδοποίησε για υπερθέρμανση της κινεζικής οικονομίας. "Υπερθέρμανση" σημαίνει ωστόσο, ότι στην οικονομία ρίχνεται περισσότερο κεφάλαιο απ' όσο μπορεί

να επενδυθεί γενικά με λογική. Πράγματι εδώ και μήνες η κινεζική Κεντρική Τράπεζα προσπαθεί να αντιμετωπίσει τον πληθωρισμό των δανείων που έχει ξεπεράσει τα όρια. Μόνο το πρώτο εξάμηνο του 2003 χορηγήθηκαν περισσότερα δάνεια μέσω εμπορικών τραπεζών απ' ό,τι ολόκληρο το 2002. Μέχρι τον Ιούλιο του 2003 η νομισματική κυκλοφορία, οι λογαριασμοί συναλλαγών και οι καταθέσεις ταμιευτηρίου (χαρακτηριζόμενα στην οικονομική θεωρία ως συνολική προσφορά χρήματος M2) είχαν αυξηθεί κατά 20,7% σε σύγκριση με την προηγούμενη χρονιά. Δηλαδή περισσότερο απ' ό,τι είχε σχεδιαστεί και σαφώς περισσότερο απ' ό,τι η επίσημη μεγέθυνση της οικονομίας. Στην Κίνα ο πληθωρισμός των δανείων προσκρούει στις "δυσχέρειες" της ανάπτυξης. Στη συνέχεια σημειώνονται αθέμιτες χρηματιστηριακές κερδοσκοπίες και μια φούσκα ακινήτων, η οποία π.χ. στη Σανγκάη οδήγησε σε μια άνοδο των τιμών των ακινήτων πάνω από 60% μέσα σε ένα χρόνο.

Τα όρια της ανάπτυξης φαίνονται προς το παρόν να βρίσκονται σε στενότητα παραγωγικών πόρων κυρίως στον τομέα της παροχής ενέργειας, αλλά και στις ικανότητες των μεταφορών ή στα τρόφιμα. Τώρα ευρεία τμήματα στην ενδοχώρα πλήττονται τακτικά από διακοπές ρεύματος. Η κινεζική αρχή για την παροχή ενέργειας ανακοίνωσε ήδη για το 2004 επιπλέον διανομές με δελτίο και διακοπές ρεύματος. Πίσω απ' όλα αυτά κρύβονται αυξημένες τιμές για κάρβουνο, για το οποίο η Κίνα πληρώνει ακόμη το 70% της ενεργειακής παροχής της. Μολονότι επισήμως η τιμή του έχει αυξηθεί μόνο 3%, η μαύρη αγορά ανθεί. Και εδώ οι τιμές έχουν ανέβει τουλάχιστον 20%. Ενώ οι παροχείς ενέργειας αγοράζουν το κάρβουνο τους όλο και ακριβότερα, εξαναγκάζονται να πωλούν ηλεκτρικό ρεύμα σε ελεγχόμενες από τα κράτος τιμές. Παρεμπιπτόντως: κατ' αυτόν τον τρόπο οι εν τω μεταξύ πολυάριθμες ιδιωτικές επιχειρήσεις ή πολυεθνικοί όμιλοι κερδίζουν από κρατικές επιδοτήσεις.

Η κρατική πίεση για να τεθεί υπό έλεγχο το σύνολο των δανείων, κάνει λοιπόν εμφανές, ότι στην Κίνα υπήρξαν σε μεγάλο βαθμό μη αποδοτικές επενδύσεις δηλ. ότι τα λεφτά εξαφανίστηκαν σε σκοτεινά κανάλια. Οι εκτιμήσεις ξεκινούν από το γεγονός, ότι το 30 έως 50% των δανείων που δόθηκαν στην Κίνα είναι επισφαλής, δηλ. μάλλον δε θα εξοφληθούν ποτέ. Το μέγεθος των σαθρών δανείων για την Κίνα υπολογίζεται μάλιστα ότι είναι υψηλότερο σε ποσοστό του ΑΕΠ απ' ό,τι για την Ιαπωνία. Και η Κίνα αι-

σθάνεται ενόψει μεγάλων κοινωνικών εντάσεων αναγκασμένη, να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας για εκατομμύρια κινέζους εργάτες. Έτσι η κινεζική πιστωτική πρακτική δεν τελειώνει, παρόλο που το 2003 π.χ. οξύνθηκαν οι ρυθμίσεις για τον έλεγχο της πιστοληπτικής φερεγγυότητας.

Εχθρικά αδέρφια

Η Κίνα και οι ΗΠΑ βρίσκονται σε μια συμβιωτική σχέση, που ίσως δεν θα διατηρηθεί για πολύ καιρό ακόμη. Όμως η προσπάθεια να ξεφύγουν απ' αυτή τη σχέση, κρύβει και για τις δύο πλευρές ανυπολόγιστα ρίσκα. Οι ΗΠΑ θα έχαναν την εισροή φτηνών καταναλωτικών αγαθών όσο και μια σημαντική πηγή για τη χρηματοδότηση του ελλείμματος ισοζυγίου. Η Κίνα εξαρτάται από τις εξαγωγές στις ΗΠΑ. Η αμερικανική αγορά είναι σημαντική για την πλήρη απασχόληση των κινεζικών εργοστασίων. Εκτός αυτού η Κίνα κερδίζει απ' την αξία των επενδύσεών της σε δολάρια, οι οποίες μαζί με τα γιγαντιαία δολларιακά αποθέματα που διατηρεί, θα έχαναν σε αξία σε περίπτωση ανατίμησης του γουάν. Στην επίμονη απόρριψή της για ανατίμηση, η Κίνα έχει στο πλευρό της και αμερικανούς καπιταλιστές όπως ο Steve Forbes. Αυτός προειδοποιεί, ότι μια ανατίμηση του γουάν δεν θα έπληττε μόνο την κινεζική αλλά και την παγκόσμια οικονομία.

Μελλοντικά η πολιτική σχέση μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας θα είναι δύσκολη. Ενώ οι ΗΠΑ θέλουν να εμποδίσουν την Κίνα να κυριαρχήσει στον χώρο της Ανατολικής Ασίας, ωστόσο είναι εξαρτημένες από περαιτέρω κινεζικά δάνεια. Εκτός αυτού η Κίνα είναι κάποιες σημασίας ως διαμεσολαβητής στον καυγά με τη Βόρειο Κορέα. Και οι δύο δυνάμεις επιδιώκουν να επικρατήσουν στην περιοχή και στρατιωτικά. Θυμόμαστε την κατάρριψη ενός αμερικανικού κατασκοπευτικού αεροσκάφους πάνω απ' την Κίνα και το μπερδεμα, που υπήρξε γύρω από την επιστροφή των πιλότων. Η συμμετοχή της στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα Galileo ή οι συμφωνίες πετρελαίου και φυσικού αερίου με τη Ρωσία δείχνουν, ότι η Κίνα θέλει να αποφύγει την πίεση των ΗΠΑ και ότι σταθμίζει άλλες επιλογές.

Κολοσσιαία προγράμματα οφείλουν να εκσυγχρονίσουν τις ανεπαρκείς υποδομές: νέοι αυτοκινητόδρομοι και σιδηροδρομικές γραμμές πρέπει να διανοίξουν την ενδοχώρα στο κεφάλαιο.

5.11.03 Διαμαρτυρία εργατών

Σανγκάη: 300 έως 400 εργάτες της κρατικής φαρμακοβιομηχανίας Nr 6 διαδήλωσαν μπροστά στο δημαρχείο εναντίον των επικείμενων απολύσεών τους. Τρεις εβδομάδες πριν η επιχείρηση τούς είχε γνωστοποιήσει ότι χρεώköπησε και ότι στο τέλος του χρόνου οι 1100 εργαζόμενοι έπρεπε να απολυθούν. Τη διαμαρτυρία παρακολούθησαν αστυνομικοί, αλλά δεν υπήρξαν συλλήψεις.

Κίνα -

Η γραμμή συναρμοδότησης λειτουργεί. Ακόμη.

Τα δύο κείμενα για την Κίνα μεταφράστηκαν από το γερμανικό περιοδικό **Wildcat** #68 (Ιανουάριος 2004) και #69 (Ανοιξη 2004), αντίστοιχα.

Την τελευταία δεκαετία οι άνθρωποι από την πολυπληθέστερη χώρα της γης αναγγέλουν την επιστροφή τους στην παγκόσμια σκηνή. Η συνδεδεμένη με την παγκόσμια αγορά οικονομία της Κίνας ακμάζει και επιταχύνει. Το κυβερνητικό μάνατζμεντ του βασιλείου ποζάρει διεθνώς στο συμβούλιο των μεγάλων. Από το εσωτερικό της κινεζικής κοινωνίας, η οποία διέρχεται έναν μετασχηματισμό σε άγνωστη μέχρι τώρα έκταση, βγαίνουν ειδήσεις κοινωνικών συγκρούσεων και συλλογικών αγώνων εργατριών και εργατών, οι οποίοι θυσιάζονται στη μεγαλύτερη και φτηνότερη υπεργολαβία της παγκόσμιας υπεραγοράς.

“Η Κίνα κινείται συνολικά σε καλή κατεύθυνση, η χώρα βρίσκεται σε καλά χέρια”, αυτό διαπίστωσε πρόσφατα ο αμερικανός υπουργός Εμπορίου στο Νταβός. Όμως αυτό θα ισχύει μόνο όσο οι κινέζοι εργάτες θα συμμορφώνονται με το να είναι οι πιο οικονομικοί εργάτες του κόσμου. Για όσο καιρό η σταθερότητα στην Κίνα μπορεί να διατηρηθεί από το εν ενεργεία καθεστώς.

Από τους σχεδόν 1,3 δισ. ανθρώπους στην Κίνα οι περίπου 400 εκατ. κατοικούν επίσημως στις πόλεις, και 900 εκατ. στην ύπαιθρο. Τουλάχιστον 90 εκατομμύρια, στην πραγματικότητα μάλλον περισσότεροι από 200 εκατ. άνθρωποι που μετριούνται ως αγροτικός πληθυσμός, έχουν τον κύριο τόπο διαμονής τους στην πόλη. Αυτοί οι μετακινούμενοι εργάτες (*Mingong*) φροντίζουν εν τω μεταξύ για το ένα τρίτο περίπου του (χρηματικού) εισοδήματος του αγροτικού πληθυσμού. Μια μεγάλη μειοψηφία του αγροτικού πληθυσμού δεν καλλιεργεί πια το δικό της χωράφι, είναι δηλαδή εργάτες γης, και περίπου 130 εκατ. είναι απλά εποχικοί αγρότες, συνήθως εργάτες σε αγροτικές βιομηχανίες. Κατά πλειοψηφία ο κινεζικός πληθυσμός είναι προλεταριακός.

Ταξική κοινωνία...

Μέχρι τώρα μόνο λίγοι αγρότες και μια μειοψηφία των κατοίκων των πόλεων έχουν κερδίσει κατά ένα τρόπο από το οικο-

νομικό μπουμ. Η Κίνα ως αγορά έχει ενδιαφέρον για το διεθνές κεφάλαιο. Περίπου 100 εκατ. άνθρωποι περιλαμβάνουν εκείνο το κομμάτι του αστικού πληθυσμού, η ευημερία του οποίου έχει αυξηθεί και οι οποίοι είναι σε θέση να αγοράζουν αυτοκίνητα ή στολίδια. Αυτοί είναι μέρος της κρατικής διοίκησης, εργάζονται σε ξένες επιχειρήσεις, ή σε ανώτερη θέση σε ευημερούσες κρατικές εταιρείες, λειτουργούν μικρές επιχειρήσεις στους πόρους της ευημερίας (π.χ. Internet-Café) ή ανήκουν στους “Tycoons”. Οι τελευταίοι είναι ευηπόλητοι άνθρωποι, που με πολύ τύχη, εγκληματική δραστηριότητα και καλές σχέσεις, έγιναν πράγματι πλούσιοι έως πολύ πλούσιοι. Η κοινωνική τους θέση όμως είναι ακόμα επισφαλής, η κυβέρνηση θυσιάζει συνεχώς τον έναν ή τον άλλον, για να επιδείξει εγγύτητα στον λαό.

Η μεγέθυνση της οικονομίας στο εσωτερικό κρατάει σταθερά. Οι πωλήσεις κινητών τηλεφώνων, κομπιούτερ, και αυτοκινήτων ανεβαίνουν με συναρπαστική ταχύτητα εξαιτίας της ανάγκης για αναπλήρωση των ελλείψεων. Το 1992 υπήρχαν ένα εκατομμύριο ιδιωτικά αυτοκίνητα. Τα τελευταία τρισήμισια χρόνια (από το 2000 έως τα μέσα του 2003) ο αριθμός τους διπλασιάστηκε, σε περίπου 10 εκατ.. Στα μέσα του 2003 πωλήθηκαν για πρώτη φορά περισσότερα αυτοκίνητα σε ιδιώτες απ’ ότι στο κράτος. Κάθε μήνα ο αριθμός των χρηστών κινητών τηλεφώνων αυξάνει κατά 4 εκατομμύρια.

Η κινεζική κοινωνία έχει γίνει μια άνιση κοινωνία. Οι διαφορές δεν είναι ακόμη τόσο μεγάλες όσο στις ΗΠΑ, αλλά μεγαλύτερες απ' ό,τι στη Γερμανία.

Η Κίνα εν τω μεταξύ αποτελεί το έκτο μεγαλύτερο εμπορικό έθνος και έχει το έκτο μεγαλύτερο ΑΕΠ. Αυτό όμως σε κατά κεφαλή μεγέθη σημαίνει, ότι η Κίνα είναι (δηλ. έγινε) μια "αναπτυσσόμενη χώρα". Οι μεγαλειώδεις αναπτυξιακοί αριθμοί αναφέρονται σε ένα πάντα χαμηλό πρωτογενές επίπεδο.

Η βάση της κινεζικής ανάκαμψης δε βρίσκεται στην εσωτερική αγορά. Το παγκόσμιο κεφάλαιο έχει αποδεχθεί την σχεδόν ανεξάντλητη προσφορά σε ακραία φτηνή εργατική δύναμη. Στην Κίνα βρίσκεται η γραμμή συναρμολόγησης του κόσμου. Τα βιομηχανικά προϊόντα αποτελούν το 90% των συνολικών εξαγωγών της Κίνας. Το "Processing Trade" (στα ελληνικά εμπόριο τελειοποίησης ή επεξεργασίας) είναι ένας ειδικός όρος από το δασμολογικό και φορολογικό δίκαιο, και εννοεί ότι όλα τα εξαρτήματα μέχρι τη συσκευασία, εισάγονται, μοντάρονται μέσα στη χώρα, και έπειτα επανεξαγωγώνται κατά 100%. Στην περίπτωση αυτή δεν επιβάλλονται δασμοί στις εισαγωγές. Το "εμπόριο τελειοποίησης" αποτελεί περίπου το ήμισυ του εξωτερικού εμπορίου, με αυξανόμενη τάση. Στα εργοστάσια του "Processing Trade" οι κινέζοι μετακινούμενοι εργάτες εφοδιάζουν απλά τη γραμμή της τελικής συναρμολόγησης των προϊόντων. Γι' αυτό το λόγο το μερίδιο της Κίνας στην καπιταλιστικά υπολογιζόμενη συνολική παραγωγή αξίας είναι χαμηλό συγκριτικά με την έρευνα, την ανάπτυξη, τη μεταποίηση, τη διάθεση προϊόντων και το σέρβις, που συμβαίνουν σε άλλες χώρες. Πράγματι το 1999 το μερίδιο της Κίνας στο συνολικό κόστος αυτών των προϊόντων ανερχόταν μόνο σε 15%. Από την εκμετάλλευση του φτηνού εργατικού δυναμικού κερδίζουν κυρίως αμερικανικοί όμιλοι. Περίπου το 70% του εμπορίου ανάμεσα σε ΗΠΑ και Κίνα αναλογεί σε "εμπόριο τελειοποίησης". Η αύξηση του μεριδίου της μεταποίησης στο παραγόμενο προϊόν αποτυγχάνει, γιατί υπάρχει μια φανερή έλλειψη σε ειδικευμένους εργάτες. Μόνο το 3,5% των εργατών που είναι "τεχνικοί" θεωρούνται ως εκπαιδευμένοι - σε αναπτυγμένες βιομηχανικές χώρες είναι 40%.

Ο κρατικής ιδιοκτησίας τομέας (κρατικές επιχειρήσεις και επιχειρήσεις σε συλλογική ιδιοκτησία) παράγει ακόμη το 70% του ΑΕΠ. Ωστόσο οι κατά πολύ περισσότερες

κρατικής ιδιοκτησίας βιομηχανικές επιχειρήσεις πάσχουν από δύο προβλήματα. Είναι σχετικά μη παραγωγικές, επειδή η τεχνολογία τους είναι απαρχαιωμένη και επειδή κατά μέσο όρο έχουν υπερβολικά πολλούς εργαζόμενους. Είναι υπερχρεωμένες, κυρίως διότι οι δαπάνες τους για μισθούς, κοινωνικές παροχές και συντάξεις είναι υπερβολικά υψηλές σε σχέση με την αξία των προϊόντων. Έτσι π.χ. οι περίπου 6000 κρατικές επιχειρήσεις της βορειοδυτικής επαρχίας Heilongjiang είναι σε μεγάλο βαθμό χρεωκοπημένες: Τα χρέη φτάνουν το διπλάσιο του μετοχικού τους κεφαλαίου. Αυτά τα χρήματα βρέθηκαν από τράπεζες που είναι επίσης κρατικής ιδιοκτησίας και μάλλον δεν περιμένουν ότι κάποτε θα επιστραφούν. Το κράτος δε μπορεί να τραβάει το σκοινί χωρίς πρόβλημα: Πριν δύο χρόνια η επαρχία Heilongjiang ήταν θέατρο μεγάλων εργατικών αγώνων και ένα μέρος των κρατικών επιχειρήσεων είναι απαραίτητο για τη βασική τροφοδοσία: στην Heilongjiang αξιοποιείται η μεγαλύτερη κινεζική πετρελαιοφόρα περιοχή. Συνολικά οι τέσσερις κινεζικές κρατικές τράπεζες είναι καταχρεωμένες μέχρι και 600 δισ. \$ ΗΠΑ από τα δάνεια που έχουν δώσει σε κρατικές επιχειρήσεις.

Το τελευταίο έτος απολύθηκαν περίπου 30 εκατ. εργαζόμενοι, στην προσπάθεια να γίνουν οι κρατικές επιχειρήσεις παραγωγικότερες, δηλ. πιο κερδοφόρες. Οι εργάτες αυτοί ανήκουν στους χαμένους της ανάπτυξης. Το επίσημο ποσοστό της ανεργίας στις πόλεις βρίσκεται στο 4,2%. Ωστόσο ένα άλλο τμήμα της κυβέρνησης (η υπηρεσία για την κοινωνική ανάπτυξη) εκτιμά, ότι στην πραγματικότητα είναι γύρω στο 10%. Συνυπολογίζοντας τους μετακινούμενους εργάτες, που βρίσκονται σε αναζήτηση εργασίας, η ανεργία θα μπορούσε να είναι έως και 20%.

... μιας αναπτυξιακής δικτατορίας...

Οι κρατικές επιχειρήσεις συντηρούν το μοντέλο (με ημερομηνία λήξης) της πατροπαράδοτης σοσιαλιστικής εργασιακής και κοινωνικής τάξης. Ταυτόχρονα αποτελούν μαζί με τους μετακινούμενους εργάτες το

ακόμη τεράστιο ντεπόζιτο για την απροστάτευτη αγορά εργασίας, όπου ήδη κυβερνά

το μαστίγιο της παγκόσμιας αγοράς. Εδώ προκύπτει μια ζούγκλα: Από τις πρώην εδαφικές νησίδες μεταποίησης ξένων επενδυτών (Χονγκ Κονγκ, Μακάο), από τα Joint-Ventures ανάμεσα στο κεφάλαιο της παγκόσμιας αγοράς και την εγχώρια κρατική γραφειοκρατία, από τις επιχειρήσεις προμηθευτών για ξένες εδρες μετα-

ποίησης, από τις γραμμές μεταποίησης που έχουν μεταφερθεί σε ντόπιους υπεργολάβους, μέχρι και τη λεγεώνα από παράγκες που είναι χτισμένες πάνω από το νερό και συγκεντρώνονται σαν κερήθρες γύρω από τα κέντρα τελικής μεταποίησης - στα οποία γίνονται οι τελικοί έλεγχοι, η μετατροπή των προϊόντων σε επώνυμες μάρκες και η συσκευασία για την εξαγωγή - προκύπτει μια μοναδική ζούγκλα νέων μορφών εκμετάλλευσης, η οποία αντλεί διαθέσιμα εργατικά χέρια, παράγει εκμεταλλευσόμενους, βράζει στην υπερπροσφορά αγαθών και παρόλα αυτά διψάει για ειδικά προσόντα.

Το κινεζικό κράτος κρατάει την προστατευτική χείρα του πάνω από το εργαστήρι της εκμετάλλευσης, που πολλαπλασιάζεται προς όλες τις κατευθύνσεις και στο οποίο οι επενδεδυμένες κουλτούρες διατάζουν εδώ και καιρό τους μαθητευόμενους μάγους. Επίσης παρουσιάζεται στις κρεατομηχανές των παλαιών κρατικών επιχειρήσεων και συγχρόνως του πλανήτη σαν ο μεγαλύτερος προμηθευτής εργατικής δύναμης: θηριοδαστής και εκμεταλλευτής σε ένα πρόσωπο - ο υπεργολάβος της παγκόσμιας αγοράς.

Η κινεζική κοινωνία ενοποιεί τώρα "τα χειρότερα στοιχεία και από τις δύο τάξεις", από τη σοσιαλιστική σχεδιασμένη οικονομία και από έναν σε μεγάλο βαθμό άστατο ακόμη καπιταλισμό. Είναι μια κοινωνία σε ριζική αλλαγή, όπου η προσαρμογή των κανόνων δε μπορεί να συμβαδίσει με τις μεταβολές των μορφών κυκλοφορίας. Αυτό αφορά κυρίως δύο τομείς: τη γη και την ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων.

Ονομαστικά η γη είναι ακόμη ιδιοκτησία του κράτους. Αυτό χορηγεί το δικαίωμα χρήσης για 40-70 χρόνια σε ιδιώτες ή εταιρείες, δηλαδή την κατοχή ανάλογα με το είδος της χρήσης. Συγχρόνως όμως είναι σε μεγάλο βαθμό ανεξήγητο, ποιο από τα επίπεδα του κράτους είναι αρμόδιο για ποια γη ή πώς μπορεί να πουληθεί η ιδιοκτησία:

Εδώ ανοίγεται ένα αμέτρητο πεδίο για κάθε παραλλαγή της διαφθοράς.

Μια παρόμοια πηγή ιδιωτικού πλούτου (απ' τον οποίο εννοείται ότι πληρώνονται όλοι οι αρμόδιοι μέσα στην κρατική και κομματική γραφειοκρατία) αποτελεί το μοντέλο ιδιωτικοποίησης, που βιώσαμε ήδη στις αρχές της δεκαετίας του '90 στο Ανατολικό Μπλοκ. Συχνά οι μάντζερ χαντακώνουν την επιχείρησή τους, με το να μεταφέρουν την περιουσία της στον δικό τους τραπεζικό λογαριασμό (ή σε ενός προσώπου εμπιστοσύνης). Οργανώνουν τη χρεωκοπία και έπειτα αγοράζουν την επιχείρηση, απαλλαγμένη από βάρη συντάξεων και χρεών.

Η Κίνα είναι παραδοσιακά ένα κεντρικό κράτος. Περίπου 30 εκατ. άνθρωποι απασχολούνται σε όλα τα επίπεδα της κρατικής διοίκησης. Η εξουσία και η επιρροή μετατίθενται κατά την πορεία της αποσύνθεσης κανόνων και κατά τον σχηματισμό νέων μορφών κυκλοφορίας. Πρώτα προς τα κάτω, στις διοικήσεις των επαρχιών μέχρι τις μεμονωμένες πόλεις ή περιφέρειες. Εκτός αυτού προκύπτουν νέα κέντρα εξουσίας, όπως για παράδειγμα οι κλίκες γύρω από τις μεγάλες και σημαντικές κρατικές επιχειρήσεις. Αλλά επίσης προκύπτουν περιφερειακά περιορισμένες δομές μαφίας στο περιθώριο του κρατικού μηχανισμού. Γι' αυτό το λόγο ό,τι στο Πεκίνο γίνεται νόμος, δεν ισχύει και παντού. Σε μια κατάσταση, όπου οι παλιοί κανόνες συχνά δεν είναι εφαρμόσιμοι, και οι καινιούριοι ακόμη μη αναγνωρισμένοι, "ο ένας τρώει τον άλλον". Οι περιφερειακοί και τοπικοί ηγεμόνες δεν αντιτάσσονται μόνο ενάντια στο Πεκίνο, αλλά και μεταξύ τους. Ανταγωνίζονται για κεφάλαια, με σκοπό να εισπράττουν όσο το δυνατόν πιο πολλά και να δίνουν όσο το δυνατόν λιγότερα στην κεντρική διοίκηση. Έτσι μερικές επαρχίες εγείρουν φόρους σε προϊόντα από άλλες επαρχίες, για να προστατεύσουν τη δική τους βιομηχανία. Το κύρος της κεντρικής κυβέρνησης αποσυντίθεται κομμάτι-κομμάτι - απ' όσο είναι γνωστό, αυτή θα μπορούσε βέβαια να στηριχθεί ακόμη στον Λαϊκό Στρατό.

... η οποία με την καταστολή ...

Τα νέα αφεντικά στο Πεκίνο (Hu Jintao και Wen Jiabao) δεν έχουν "επαναστατικό" παρελθόν. Δε βρίσκονται πια πάνω από τη γραφειοκρατία δυνάμει προσωπικού κύρους (όπως οι Μάο Τσε Τουνγκ, Ντενγκ

Εισαόπινγκ ακόμα και ο Γιανγκ Ζερνίν), αλλά είναι μέρος αυτής της γραφειοκρατίας. Καταφεύγουν σε λαϊκισμό, που δεν οφείλει μόνο να καθησυχάζει “τον λαό”, αλλά και να χαλιναγωγεί τη διαφθορά. Ούτε το ένα ούτε το άλλο φαίνεται να πετυχαίνουν. Μεμονωμένα σκάνδαλα αναφέρονται με τη συμμετοχή του τύπου και τις περισσότερες φορές τελειώνουν με την καταδίκη ενός ανώτερου επισήμου. Ασφαλώς μπορεί να καταλήξουν και σε θανατικές ποινές.

Άλλες φορές ξεκινάει μια μεγάλη καμπάνια, με σκοπό να υποβοηθήσει τους οικοδόμους, συνήθως μετακινούμενους εργάτες από την ύπαιθρο, για να πάρουν τους μισθούς τους. Τα περασμένα χρόνια είχαν σημειωθεί πολλές, εν μέρει βίαιες διαμαρτυρίες εργατών, οι οποίοι είχαν εξαπατηθεί σχετικά με τους μισθούς τους από τις κατασκευαστικές εταιρείες. Το 2004 αυτό το πρόβλημα το ανέλαβε η ανώτατη κρατική διοίκηση. Συγχρόνως ο πρωθυπουργός ταξιδεύει πότε-πότε στην ύπαιθρο, για να έρθει σε πρώτη επαφή. Μια φορά ρώτησε στο δρόμο μια αγρότισσα, πόσο μισθό πρέπει να παίρνει ο άντρας της, και έλαβε ακριβή απάντηση. Πράγματι ο μη καταβεβλημένος μισθός δόθηκε στον εργάτη την ίδια ημέρα. Όμως εκατοντάδες άλλοι εργάτες από το ίδιο πρόγραμμα έπρεπε να περιμένουν κι άλλο. Αργότερα η συγκεκριμένη αγρότισσα εξελέγη από την κρατική τηλεόραση σε “πρόσωπο της χρονιάς για την οικονομία”.

Επειδή ένας τέτοιος λαϊκισμός δεν αρκεί για να κατευνάσει την οργή του κόσμου, η καταστολή παραμένει η ουσιαστική βάση της εξουσίας. Το πόσο στενά συνδέεται αυτό, το δείχνει η περίπτωση του μεγιστάνα ακινήτων από τη Σανγκάη Zhou Zhengyi. Η εταιρεία του πήρε στη Σανγκάη τεράστιες εκτάσεις, εν μέρει τσάμπα. Εκτοπίστηκαν γύρω στις 10.000 άνθρωποι. Απ’ όσο συνηθίζεται τίποτα ιδιαίτερο. Επειδή όμως ένα μέρος του κόσμου αντιστάθηκε - με διαδηλώσεις, λευκές απεργίες, διαμαρτυρίες ακόμα και στο Πεκίνο - διαδόθηκε, πως ο Zhou Zhengyi δεν είχε τηρήσει μερικές υποσχέσεις και δεν είχε πληρώσει κάποιους φόρους. Έτσι ο Zhou Zhengyi, προ δύο ετών στην 11η θέση των πλουσιότερων ανθρώπων της Κίνας, σήμερα είναι προφυλακισμένος, μαζί με μερικούς άλλους. Βέβαια οι διαμαρτυρόμενοι συνελήφθησαν επανειλημμένα, ενώ ο δικηγόρος τους καταδικάστηκε τελικά σε φυλάκιση 3 ετών - λόγω “προδοσίας κρατικών μυστικών”.

Από την περίοδο των μεγάλων εργατικών

αγώνων στο Liaoning και στο Daqing στη βορειοανατολική “ζώνη της σκουριάς”, πριν από περίπου δύο χρόνια, έχουν εντατικοποιηθεί σαφώς οι προσπάθειες να καταπνιγούν οι πληροφορίες για εργατικούς αγώνες. Η λογοκρισία έχει αυξηθεί. Πληροφορίες και συζητήσεις δεν καταπνίγονται μόνο στο Ίντερνετ (με τη βοήθεια εταιρειών όπως οι Yahoo! και Cisco). Σ’ αυτήν λέγεται ότι δραστηριοποιούνται 30.000 ιντερνετόμαχοι. Δικαστικές αποφάσεις εναντίον ανθρώπων, που στις ιστοσελίδες τους υποστηρίζουν περισσότερη δημοκρατία, οδηγούν μέχρι και σε 10 χρόνια φυλάκιση. Το 2003 απαγορεύθηκαν προσωρινά αρκετές εφημερίδες, μεταξύ των οποίων ένα περιοδικό από τον εκδοτικό οίκο της εφημερίδας των εργατών. Κυρίως καταδιώκεται αυστηρά η μετάδοση πληροφοριών για αγώνες σε ξένα μήντια, και η αστυνομία κατά τη διάρκεια απεργιών ή διαδηλώσεων συλλαμβάνει προφανώς κατά προτίμηση εκείνους, που τραβάνε φωτογραφίες και παίρνουν συνεντεύξεις ή μοιράζουν προκηρύξεις. Γι’ αυτό το λόγο φαίνεται εδώ στο εξωτερικό, σαν να έχει υποχωρήσει κάπως ο αριθμός των εργατικών και αγροτικών αγώνων. Βέβαια εμείς υποθέτουμε το αντίθετο για διάφορους λόγους. Κυρίως, γιατί η ανησυχία για “labor unrest, δηλαδή για εργατικούς αγώνες κάθε είδους συγκινεί εν τω μεταξύ τόσο την κυβέρνηση όσο και τους ξένους παρατηρητές. Σχεδόν ούτε ένα εκτενέστερο άρθρο για την Κίνα δεν ξεχνάει να αναφέρει αυτόν τον κίνδυνο. Δεύτερον, η αύξηση των επισήμως κατατεθειμένων προσφυγών και αναφορών (συν 20% το τελευταίο

έτος) δείχνει προς σ’ αυτή την κατεύθυνση. Στη Σανγκάη οι αναφορές δεν επιτρέπεται πλέον να υπογράφονται από

περισσότερους από 5 ανθρώπους - οι διοικήσεις επιθυμούν μεν προσφυγές, γιατί γνωστοποιούν προώρα τα προβλήματα. Δεν πρέπει όμως να καταλήγουν σε ενέργειες. Τρίτον, και επίσημοι αριθμοί δείχνουν μια άνοδο, χωρίς όμως να κατονομάζουν την πραγματική διάσταση του προβλήματος. “Αντικρίζουμε αυξανόμενη πίεση και αντίσταση -

απεργίες, συλλογικές προσφυγές, εκρήξεις και βίαια ξεσπάσματα”, έτσι είπε ο Kang Xiaoguang από την Κινεζική Ακαδημία Επιστημών.

... δύσκολα μπορεί να διατηρεί την εξουσία της.

Οι συνήθως καλά πληροφορημένοι *Straits Times* (Σιγκαπούρη) διαπιστώνουν: “Κάθε μέρα διαδηλώνουν εκατοντάδες, μερικές φορές και χιλιάδες εργάτες χρεωκοπημένων κρατικών επιχειρήσεων μπροστά από τα εργοστάσια ή τη δημοτική διοίκηση και απαιτούν αποζημίωση”.

Στις αρχές Φλεβάρη του 2004 στο Suizhou (επαρχία Hubei), σημειώθηκαν σοβαρές συγκρούσεις μεταξύ αστυνομίας και χιλιάδων εργατών της κλειστής κλωστοϋφαντουργίας Tieshu· υπήρξαν τραυματίες και 20 συλλήψεις. Ο αγώνας των εργατών της Tieshu διαρκεί εδώ και περισσότερο από ένα χρόνο· οι εργάτες κατηγορούν τη διοίκηση, ότι ώθησε το εργοστάσιο στην καταστροφή. Συγχρόνως δεν έχουν χάσει μόνο τα μετοχικά τους μερίδια (που ήταν αναγκασμένοι να αγοράσουν), αλλά και τα συνταξιοδοτικά τους δικαιώματα. Οι εργάτες διαδήλωναν και μπλόκαραν τις πύλες του εργοστασίου επί μήνες.

Αλλά παραδείγματα από το έτος 2003:

Οι πληγέντες από την ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων διαμαρτύρονται τις περισσότερες φορές αφότου απολυθούν· απαιτούν αποζημιώσεις ή οικονομική ενίσχυση. Υπάρχουν όμως και παραδείγματα, όπου δραστήριοι εργάτες αγωνίζονται ακόμη για καλύτερους όρους. Το Φεβρουάριο στο Wuhan θα απεργήσουν περισσότεροι από 300 εργάτες χάλυβα κατά περικοπών στην ιατρική περίθαλψη. Στα τέλη Οκτωβρίου οι πύλες του εργοστασίου δομικών μηχανημάτων Zhengzhou μπλοκάρουν από τους εργάτες, που διαμαρτύρονται στη διοίκηση εναντίον της (δωρεάν) παρά-

δοσης του εργοστασίου τους· το Νοέμβριο απεργούν 10.000 εργάτες της αυτοκινητοβιομηχανίας στην Xianfan, επαρχία Hubei, κατά των επιπτώσεων της ιδιωτικοποίησης του εργοστασίου τους. Το Δεκέμβριο 500 εργάτες αποκλείουν έναν αυτοκινητόδρομο στην Changsha, επαρχία Hunan, για να διαμαρτυρηθούν κατά του σχεδίου ιδιωτικοποίησης. Περισσότεροι από 400 εργαζόμενοι των νοσοκομείων της πόλης Wafangdan, επαρχία Liaoning, διαδηλώνουν τον Απρίλιο ενάντια στο σχέδιο της δημοτικής διοίκησης να ιδιωτικοποιήσει τα νοσοκομεία.

Κάπου-κάπου πληροφορίες για απεργίες αποκρύβονται: Οι *New York Times* ανέφεραν τη μετεγκατάσταση της παραγωγής των παιχνιδιών “Etch A Sketch” από το Οχάιο (όπου οι εργάτες κέρδιζαν 9 δολάρια την ώρα) στο Shenzhen, όπου πληρώνονται 24 σεντς. Ταυτόχρονα στο περιθώριο αναφέρεται, ότι για δύο μήνες σ’ αυτό το εργοστάσιο γινόταν απεργία, γιατί ο μισθός εξακολουθεί να βρίσκεται κάτω απ’ τον τοπικό κατώτερο μισθό των 33 cents/ώρα.

Οι αγώνες των αγροτών, των κατοίκων των πόλεων, των μετακινούμενων και των υπόλοιπων εργατών, δε μένουν χωρίς συνέπειες. Η κυβέρνηση έχει λάβει στην πορεία μια ολόκληρη σειρά κοινωνικοπολιτικών μέτρων. Περίπου 3 εκατ. αγρότες και 11 εκατομμύρια κάτοικοι πόλεων λαμβάνουν κάτι σαν κοινωνικό επίδομα. Για τους νόμιμα εργαζόμενους υπάρχει κατ’ αρχήν ασφάλιση σύνταξης, ασθενοείας και εργατικού ατυχήματος.

Τον τελευταίο χρόνο υπήρξαν περαιτέρω προσπάθειες για να ενσωματωθούν καλύτερα οι μετακινούμενοι εργάτες. Ποια ανάγκη εξυπηρετούν αυτές οι προσπάθειες για τη διατήρηση της σταθερότητας, οι αρχές το μάθανε στη διάρκεια της κρίσης του SARS τον Απρίλιο του 2003. Λίγες μέρες μετά τη γνωστοποίηση της λοίμωξης SARS στο Πεκίνο, περίπου 1 εκατ. μετακινούμενοι εργάτες εγκατέλειψαν την πόλη. Με συνέπεια να λείπει από τα νοσοκομεία το προσωπικό καθαριότητας ακριβώς τη στιγμή που το χρειαζόνταν κατ’ επείγον. Και οι πρόσθετες μισθολογικές προσφορές δε συγκράτησαν τις καθαρίστριες. Ωστόσο τώρα όπως και παλιότερα οι μετακινούμενοι εργάτες δεν πρέπει να εγκαθίστανται μόνιμα - πρέπει οπωσδήποτε να αποτρέπεται η συνάντησή με τους κατοίκους των πόλεων. Κατ’ αρχήν σήμερα οι περιφερόμενοι εργάτες δεν επιτρέπεται να γίνουν μέλη στο κρατικό συνδικάτο. Ουσιώδεις διατάξεις για το δικαίωμα

εγγραφής άλλαξαν για χάρη τους. Επίσης εισήχθησαν ή αυξήθηκαν οι κατώτατοι μισθοί. Και πράγματι δεν αυξάνονται μόνο τα εισοδήματα στην πόλη, αλλά και οι μισθοί στα εργοστάσια του "εμπορίου τελειοποίησης". Έτσι μικρότερες κορεατικές εταιρείες παραπονιούνται, ότι παντού στην Κίνα όπου αυτές δραστηριοποιούνται, τα τελευταία χρόνια οι μισθοί αυξήθηκαν 10% - οι μισθολογικές δαπάνες είναι ο ουσιαστικός λόγος για μεταφορά της παραγωγής στην Κίνα.

Για τον τρόπο με τον οποίο οι εργάτες οργανώνονται προς επιδίωξη των συμφερόντων τους, λίγα είναι γνωστά. Θα ήταν πολύ επικίνδυνο για τους ακτιβιστές, αν κάποιος ξένοι προσπαθούσαν να τους εντοπίσουν. Η κρατική εξουσία στην Κίνα φοβόταν ανέκαθεν την επιρροή μυστικών συλλόγων. Ο φόβος του Κ.Κ. ότι θα χάσει το οργανωτικό μονοπώλιο, φαίνεται στην επίθεση διαρκείας κατά της σέκτας Falungong. Γι' αυτό το λόγο είναι μάλλον εκπληκτικό, ότι στους εργατικούς αγώνες του έτους 2002 στην Daqing και Liaoning εμφανίστηκαν ακόμα και επισήμως οργανωμένες εργατικές ενώσεις όπως η "προσωρινή συνδικαλιστική επιτροπή των εργατών που απολύθηκαν από την κρατική αρχή πετρελαίου". Τέτοιες οργανώσεις μπόρεσαν προφανώς να δημιουργήσουν επαφές σε πολλά μέρη της Κίνας.

Οι αγώνες δείχνουν γενικά έναν υψηλό βαθμό συνοχής. Για τους απολυμένους εργάτες του κράτους η συνοχή αυτή προέρχεται πιθανόν από την κοινή εμπειρία στη ίδια επιχείρηση, και από την κατοίκηση στην ίδια συνοικία. Για τους μετακινούμενους εργάτες λόγω της συνοχής των κοινοτήτων, στις οποίες ο κόσμος κατάγεται από την ίδια επαρχία.

Παρόλα αυτά υπάρχουν αναφορές που υποδηλώνουν, πως η κατάσταση μπορεί να πάει και παραπέρα. Έτσι π.χ. το Μάιο του 2002 στη Ruian και την Tangxia (γειτονικές στην Zhejiang) ιδρύθηκαν ενώσεις μετακινούμενων εργατών. Οι ενώσεις αυτές πήραν μάλιστα άδεια λειτουργίας από την αστυνομία, εξέδωσαν ταυτότητες μέλους και μοίρασαν φειγβολάν. Αυτό επιδοκιμάστηκε από τμήματα του περιφερειακού τύπου ως πρόοδος, ωστόσο το πείραμα τέλειωσε σύντομα με την πίεση του κρατικού συνδικάτου.

Πέραν τούτου υπάρχουν ενδείξεις, ότι ένα μικρό μέρος των κινέζων διανοουμένων υποστηρίζει ενεργά τους εργάτες. Αυτό γίνεται εμφανές σε καταδίκες, οι οποίες συνα-

ντούν δημόσια απήχηση. Ενώ αυτή τη στιγμή ανάλογες συζητήσεις στα πανεπιστήμια γίνονται ανεκτές, έρχεται κόσμος, ο οποίος όντως κάνει κάτι και έπειτα συλλαμβάνεται, τις περισσότερες φορές με ποινή όχι κάτω των 10 ετών. Είναι άγνωστο πόσοι είναι έτοιμοι για δράση και εάν οργανώνονται. Όπως φαίνεται και στον συνδικαλιστικό μηχανισμό - κυρίως στην οργάνωση νεολαίας - αναπτύσσεται μια "αριστερή πτέρυγα", που μερικές φορές προσφέρει πρακτική βοήθεια στους εργάτες, ακόμα και στους μετακινούμενους.

Με κλειστά μάτια

Η Κίνα είναι η τελευταία μεγάλη αναπτυξιακή δικτατορία και οι δικτατορίες πέφτουν, όταν δεν μπορούν να διατηρήσουν για το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού τους τουλάχιστον την ελπίδα για οικονομική πρόοδο. Επειδή η αναταραχή στη χώρα αυξάνεται, δεν υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία ούτε στο Κομμουνιστικό Κόμμα ούτε στους καπιταλιστές σχολιαστές από το εξωτερικό, ότι η ταχύτητα με την οποία η τίγρης ιππεύεται, πρέπει να διατηρηθεί.

Όλες οι ελπίδες για ήρεμες κοινωνικές συνθήκες στην Κίνα βασίζονται στην προοπτική για ομοιόμορφη, ισόρροπη ανάπτυξη της οικονομίας. Πράγματι η ισορροπία είναι ωστόσο αρκετά ασταθής και μπορεί να ανατραπεί οποτεδήποτε. Το έτος 2002 τα κύρια προβλήματα οφείλονταν στον πληθωρισμό και στη συγκράτηση της αγοράς στο εσωτερικό. Τα κινεζικά νοικοκυριά αποταμιεύουν κατά μέσο όρο το 30% από το εισόδημά τους, κάτι που έχει να κάνει με την εκτίμησή τους για το μέλλον. Για την ώρα επικρατεί ο φόβος του πληθωρισμού και της υπερθέρμανσης. Η οικονομία αναπτύσσεται τόσο γρήγορα, που η επέκταση των υποδομών (ενέργεια, επικοινωνίες) χωλαίνει και γι' αυτό το λόγο οι τιμές ανεβαίνουν όσο και οι μισθοί ορισμένων ομάδων, στις οποίες επικρατεί έλλειψη εργατικού δυναμικού. Πέραν τούτου είναι ήδη φανερό, ότι σε άλλους τομείς έχουν προκύψει τρομερά πλεονάσματα. Αυτό αφορά μερικές βιομηχανίες πρώτων υλών, αλλά κυρίως τον τομέα των ακινήτων στις πόλεις. Εδώ υπάρχουν οι πρώτες κενές θέσεις μετά από μια έκρηξη τιμών: συγκεκριμένα είναι το σενάριο που προμήνυε την πρώτη Ασιατική Κρίση. Η κινεζική γραμμή συναρμολόγησης μουγκρίζει. Ακόμη.

Βλέπε επίσης:
China -
Klassenkämpfe im
Wirtschaftswunder
[www.wildcat-
www.de/zirkular/64](http://www.wildcat-
www.de/zirkular/64)

Xinhua News: China
on high alert over
influx of speculative
capital.
[http://news.xinhuanet.
com/english/2003-
09/11](http://news.xinhuanet.
com/english/2003-
09/11)

Περισσότερες πληροφορίες και υλικό για την Κίνα:
-Asien Aktuell von
Welt in Umwälzung
www.umwaeltung.de
-China Labour
Bulletin
[www.china-
labour.org.hk/](http://www.china-
labour.org.hk/)
-Labour News
www.labourstart.org/
-Asian Labour News
www.asianlabour.org/
-The Straits Times
[straitstimes.asia1.co
m.sg/home](http://straitstimes.asia1.co
m.sg/home)
-Yahoo! Singapore
News
[sg.dailynews.yahoo.c
om/headlines](http://sg.dailynews.yahoo.c
om/headlines)

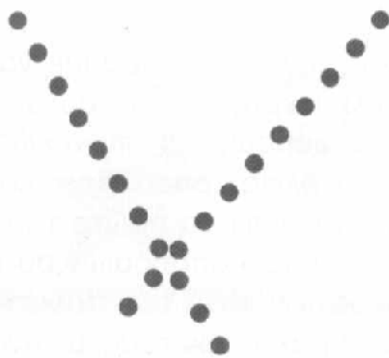
Karl

Καμιά σύγκρουση πολιτισμών

Παντού στην πρώην Γιουγκοσλαβία οι αναφορές στο έθνος και στη θρησκεία είναι κυρίαρχες. Ορθόδοξοι σέρβοι, καθολικοί κροάτες, βόσνιοι μουσουλμάνοι, αλβανοί κοσοβάροι, ορθόδοξοι μακεδόνες, εβραίοι, τσιγγάνοι... Από τις αρχές της δεκαετίας του '90 μέχρι και σήμερα, μίντια, δημοσιογράφοι, think-tank και πολιτικοί, μιλούσαν πάντα για "εθνοτικές ομάδες" και "θρησκευτικές κοινότητες". Η γνώσσα των αφεντικών αναφέρει, ότι η αιτία των δεινών στα Βαλκάνια είναι οι διαφορετικές "εθνικότητες", που αυτόματα σημαίνει και αντίπαλες. Κανείς δε ήξευε ότι πρόκειται για κοινωνικές κατασκευές, που ιδεολογικοποιούνται και χρησιμοποιούνται ανάλογα με τις ιστορικές συνθήκες. Η λαϊκή δημοκρατία που ιδρύθηκε μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και ήταν προϊόν ενός αντάρτικου, διαλύθηκε για δύο λόγους: αφενός λόγω των εσωτερικών αντιθέσεων και αφετέρου λόγω των εξωτερικών επιρροών ενός γεωπολιτικού ανταγωνισμού μεταξύ διαφόρων κρατών και συμμαχιών, που βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη. Χωρίς τον πρώτο λόγο ο δεύτερος δεν θα έβρισκε πρόσφορο έδαφος. Οι εσωτερικές αντιθέσεις όμως δεν είναι η περίφημη και μοδάτη "σύγκρουση πολιτισμών". Απλώς πώς ήταν δυνατόν και για δεκαετίες συνυπήρξαν οι δήθεν αταίριαστες ταυτότητες του πληθυσμού της Νοτιοσλαβίας; Τί άηλαξε; Ταξικός πόλεμος από τα πάνω, αποδοχή της εθνικής ενότητας από τα κάτω. Δυστυχώς σήμερα η νεο-λαϊά στα νέα κράτη είναι απόλυτα προσανατολισμένη στις καπιταλιστικές αξίες (π.χ. κατανάλωση) και στον εθνικισμό. Εξαιτίας των πολέμων της προηγούμενης δεκαετίας, η κοινωνική πόληση είναι τέτοια, που κάθε ριζοσπαστική ακροαριστερή τάση είναι στριμωγμένη ανάμεσα σε πολεμικές διαθέσεις. Στη Σερβία πρώτο στις τελευταίες εκλογές ήρθε το σερβικό ριζοσπαστικό κόμμα του φασίστα Σέσελι, ο οποίος δικάζεται στη Χάγη ως εγκληματίας πολέμου.

Φυσικά και η γιουγκοσλαβική "αυτοδιαχείριση" δεν αποτελούσε τον δρόμο ενός απελευθερωτικού σοσιαλισμού. Η διάλυση του ενιαίου κράτους δεν προέκυψε από ασυμβίβαστες πολιτισμικές ταυτότητες, αλλά από την οικονομική και κοινωνική κρίση του πολιτικού συστήματος. Στις αρχές της δεκαετίας του '80 άρχισε να διαφαίνεται η οικονομική κρίση, μια κρίση εκσυγχρονισμού, χρέους και στασιμότητας της παραγωγικότητας, όπως συνέβη σε όλα τα κράτη του τότε ανατολικού μπλοκ. Η γραφειοκρατία απαιτούσε αναδιάρθρωση, περικοπές, λιτότητα. Οι κοινωνικές ανισότητες μεταξύ Βορρά και Νότου, δηλ. μεταξύ των ομόσπονδων δημοκρατιών, οι αντιπαραθέσεις μεταξύ της γραφειοκρατίας και της εργατικής βάσης, οι απεργίες απ' άκρη σε άκρη της χώρας, το ανεξάρτητο και πολυεθνικό εργατικό κίνημα, έγιναν ενοχλητικά. Μόνη λύση για τα αφεντικά ήταν η ανάδυση και όξυνση των εθνικισμών, που οδήγησαν στον πόλεμο. Η όποια συλλογική συνείδηση άηλαξε πεδίο αναφοράς, το ταξικό συμφέρον έδωσε τη θέση του στην εθνική ενότητα. Ο καθένας έπρεπε να διαλέξει στρατόπεδο...

ταξικός πόλεμος από τα πάνω

Γιατί οι μηχανές δεν παράγουν αξία...

"Με την αυτοματοποίηση, που είναι ο πιο προωθημένος τομέας της σύγχρονης βιομηχανίας και ταυτόχρονα το μοντέλο που συνοψίζει με ακρίβεια την πρακτική της, ο κόσμος του εμπορεύματος οφείλει να υπερβεί την εξής αντίφαση: ο τεχνικός εξοπλισμός που καταργεί αντικειμενικά την εργασία, πρέπει συγχρόνως να διατηρεί την εργασία σαν εμπόρευμα και σαν μοναδικό τρόπο γένεσης του εμπορεύματος. Για να μη μειώσει ουσιαστικά η αυτοματοποίηση - ή κάθε άλλη λιγότερο ακραία μορφή αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας - το χρόνο κοινωνικής εργασίας που είναι απαραίτητος σε κοινωνική κλίμακα, είναι ανάγκη να δημιουργηθούν νέες εργασίες. Ο τριτογενής τομέας - οι υπηρεσίες - είναι η τεράστια επέκταση των ορίων της στρατιάς της διανομής και της εξύμνησης των σημερινών εμπορευμάτων, κινητοποίηση εφεδρικών δυνάμεων που συναντάει στην κατάλληλη στιγμή την αναγκαιότητα μιας τέτοιας οργάνωσης της εργασίας των μετόπισθεν, μέσα στην ίδια την πηλαστικότητα των αναγκών οι οποίες σχετίζονται μ' αυτά τα εμπορεύματα".

Γκυ Ντεμπόρ

"Η κοινωνία του θεάματος", θέση 45

ΤΑ ΘΕΛΟΥΜΕ ΟΛΑ!

Κάθε χρόνο η ΓΣΕΕ, όταν συζητάει με την κυβέρνηση για το λεγόμενο πακέτο οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, ζητάει ευρύτερη και πιο δίκαιη διανομή του εισοδήματος. Για τους κοινωνικούς εταίρους, όπως "πολιτισμένα" αποκαλούνται τα αφεντικά και οι συνδικαλιστές, μ' αυτόν τον τρόπο αντιμετωπίζονται οι κοινωνικές ανισότητες. Εντάξει, το ταμείο ανεργίας, οι συντάξεις και οι λοιπές παροχές του κράτους πρόνοιας φαινομενικά δεν μας χαλάνε... Όμως η μηχανή της εκμετάλλευσης συνεχίζει να λειτουργεί, "καίγοντας" καθημερινά την εργασία του προλεταριάτου.

Τι πάει να πει "δίκαιη" διανομή; Όταν η αστική τάξη μιλάει για διανομή του πλούτου, δεν ισχυρίζεται ότι η κάθε φορά ισχύουσα διανομή είναι δίκαιη; "Η δικαιοσύνη μας είναι υπαρκτή και έχει νομικό πλαίσιο", λέει η μπουρζουαζία, κι άμα σας αρέσει κύριοι προλετάριοι όλου του κόσμου! Στην ουσία του πράγματος η "δίκαιη" διανομή βασίζεται στον σημερινό τρόπο παραγωγής. Επομένως τα "δίκαια" ψίχουλα που μας δίνουν τα αφεντικά, τα παίρνουν ξανά πίσω μέσα από την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας και την επίθεση στο βιοτικό επίπεδο. Και επανερχόμαστε στη σκληρή πραγματικότητα της εργατικής τάξης, κάνουμε βουτιά στην ιστορία και αποκτούμε ταξική συνείδηση. Η μισθωτή σκλαβιά βέβαια ρυθμίζεται με νόμους, αλλά ή μια ζωή στο κάτεργο (της εργασίας και της κατανάλωσης) ή μια ζωή στους δρόμους (βλέπε λούφα, κοπάνα, σαμποτάζ και ανεργία). Και ιδού λοιπόν κυρίες και κύριοι το μεγάλο ερώτημα που γεννιέται από τα παραπάνω: Οι οικονομικές σχέσεις ρυθμίζονται από όρους δικαίου ή αντίστροφα οι σχέσεις δικαίου πηγάζουν από τις οικονομικές;

Κάποτε σε μια εφημερίδα είχα δει μια φωτογραφία. Στον τοίχο πάνω από το καζανάκι και τη λεκάνη ενός WC, ήταν γραμμένο με μαρκαδόρο το εξής: "Παρακαλώ, μην πετάτε χαρτιά στη λεκάνη, γιατί βουλώνει και θα φωνάξω τον φίλο μου τον Σπύρο να σας γαμήσει όλους!"

Το μυαλό μου πήγε κατευθείαν σε έναν φίλο, τον Σπύρο, που ήταν και λίγο σουρεαλιστής. Όμως τελικά δεν επρόκειτο γι' αυτόν. Το λεγόμενο "ζήτημα της λεκάνης", σκέφτηκα, πρέπει να εξετασθεί από δυο πλευρές, αντίπαλες μεταξύ τους. Ο Σπύρος μπορεί να ήταν το αφεντικό του εν λόγω μαγαζιού, του οποίου η τουαλέτα ετίθετο προς δημόσια χρήση, και επομένως είχε κάθε λόγο να είναι λειτουργική και καθαρή προς ικανοποίηση των πελατών. Στην περίπτωση αυτή εμείς στηρίζουμε το σαμποτάζ. Αλλά τα πάντα, όπως και η καθαριότητα, στηρίζονται στην εργασία. Αν δηλαδή ο Σπύρος ήταν ο προλετάριος, που μέσα σ' όλα τα άλλα καθάριζε και το WC, τότε δεν είχε συμφέρον από μια βουλωμένη λεκάνη που του δυσκόλευε την εργασιακή ημέρα και δικαίως έγραψε την απειλητική προειδοποίηση στον τοίχο. Τότε ως σαμποτέρ λεκανών οφείλουμε να το δούμε διαφορετικά...

Πέρα απ' όλα αυτά, η τουαλέτα του εργασιακού χώρου έχει μεγάλη σημασία για μας. Είναι μια όαση λούφας, έστω και ολιγόλεπτης. "Αφεντικό, αν επείγεσαι έλα εδώ να με βρεις, μυρίζει όμορφα"! Πριν από δύο δεκαετίες, ο Αλμπέρτο Φραντσεσκίνι (αν και μετανοημένος) είχε γράψει για τον εργάτη-μάζα και τις τουαλέτες των εργοστασίων του ιταλικού Βορρά:

"Το αποχωρητήριο ήταν το μόνο μέ-

ρος όπου ο εργάτης μπορούσε να εκφράζεται ελεύθερα, να είναι αυτός που είναι, χωρίς φόβους και υποχρεώσεις· όπως στο σχολείο, όπου πάει κανείς εκεί για να καπνίσει τα πρώτα του τσιγάρα. Ήταν σημείο σπουδαίων συζητήσεων, επιγραφών κατά των προϊσταμένων και των πρακτόρων τους, με ονόματα, επώνυμα και αριθμούς κυκλοφορίας των αυτοκινήτων τους. Εκεί η πληροφόρηση για το εργοστάσιο κυκλοφορούσε πραγματικά, γιατί ο εργάτης μπορούσε να γράψει στους τοίχους αυτό που είχε μέσα του και να μείνει τελείως ανώνυμος. Πήραμε από τότε τη συνήθεια να τηρούμε πραγματικά ημερολόγια των επιγραφών που οι σύντροφοι του εργοστασίου έβρισκαν στους τοίχους των αποχωρητηρίων. Επρόκειτο να γίνουν βασικά στοιχεία της δουλειάς μας· έτσι καταλαβαίναμε σε βάθος την ψυχική κατάσταση και τις επιθυμίες της εργατικής τάξης.

Βάλαμε ένα πακέτο προκηρύξεις μέσα στ' αποχωρητήρια, όπου μπορούσαν να τις διαβάσουν με ησυχία, ή να τις κρύψουν επάνω τους για να τις πάρουν σπίτι, να τις συζητήσουν μεταξύ τους, ή με τους συντρόφους τους. Αυτό έδωσε ένα επιχείρημα στο ΚΚΙ εναντίον μας: διέδωσαν ότι οι ταξιαρχίτες ήταν άνθρωποι με "προκηρύξεις του καμπινέ", στην κυριολεξία. Και αποδείκνυαν έτσι ότι δεν είχαν καταλάβει τίποτα για τη ζωή στο εργοστάσιο, για τη σημασία που είχαν τα αποχωρητήρια στις σχέσεις μεταξύ των εργατών. Φαίνονταν να τα βλέπουν ως μέρη παραφρόνων, ομοφυλοφίλων, δηλαδή μέρη προς αποφυγήν. Όμως, μερικά χρόνια αργότερα, το 1978, το ΚΚΙ υποχρεώθηκε να οργανώσει ειδικές υπηρεσίες "ασφαλείας" στ' αποχωρητήρια των πιο "θερμών" εργοστασίων, έχοντας έναν από αυτούς πάντα παρόντα ώστε να βλέπει τί γινόταν εκεί".